

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/134/2023
Identifikačné číslo spisu:	3120208119
Dátum vydania rozhodnutia:	20.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:3120208119.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: T.T.A.T. s. r. o., so sídlom Trenčianske Teplice 1805, IČO: 50 056 522, zastúpeného advokátkou Mgr. Xéniou Tobolkovou Jarošovou, so sídlom v Trenčíne Kukučínova 483/35, IČO: 37 916 696, proti žalovanej: Slovenská republika, zastúpená Slovenským pozemkovým fondom, so sídlom v Bratislave, Búdkova 36, IČO: 17 335 345, zastúpenej advokátskou spoločnosťou A / K / J / K s. r. o., so sídlom v Novom Meste nad Váhom, Športová 2071/39, IČO: 50 112 252, v menej ktorej ako konateľ a advokát koná JUDr. Jakub Križan, o určenie neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 13C/16/2020, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 29. júna 2023 sp. zn. 19Co/46/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 29. júna 2023 sp. zn. 19Co/46/2022 ako aj rozsudok Okresného súdu Trenčín zo 7. marca 2022 č. k. 13C/16/2020-140 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Trenčín na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred súdom prvej inštancie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 7. marca 2022 č. k. 13C/16/2020-140 určil, že odstúpenie žalovanej z 21. septembra 2020 od kúpnej zmluvy č. Y. uzavretej dňa 6. marca 2019 (ďalej ako „kúpna zmluva“) medzi žalobcom ako kupujúcim a žalovanou ako predávajúcim, je neplatné a zároveň priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Súd prvej inštancie, aplikujúc § 40a, § 48 ods. 1, ods. 2, § 49, § 49a zákona č. 40/1964 Z. z. Občiansky zákonník (ďalej aj „OZ“) a § 137 písm. c), písm. d) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) dospel k záveru, že v konaní nebolo preukázané uzavretie kúpnej zmluvy v tiesni, pričom nevykonával dokazovanie ohľadom skutočnosti, že zmluva obsahuje nápadne

nevýhodné podmienky, teda sa ich posudzovaním nezaoberal.

3. Ďalej dôvodil, že k platnému odstúpeniu od kúpnej zmluvy nemohlo dôjsť ani v prípade, ak by aj bola zmluva uzavretá za nápadne nevýhodných podmienok, pokiaľ ju žalovaná neuzavrela v tiesni, nakoľko platne možno odstúpiť iba od platnej zmluvy, preto ak by súd vyhodnotil uzavretú kúpnu zmluvu ako neplatnú, rozhodnutie v prejednávanej veci by bolo rovnaké. Prípadné posúdenie neplatnosti kúpnej zmluvy ako predbežnej otázky, bez jej zhmotnenia v podobe enunciátu, by na postavenie žalovanej nemalo žiaden vplyv, preto si žalovaná predmetné námietky musí uplatniť v osobitnom konaní, kde bude hájiť svoje záujmy. Návrh na doplnenie dokazovania súd zamietol aj z toho dôvodu, že tento nebol zo strany žalovanej vznesený včas.

II.

Konanie pred odvolacím súdom

4. Krajský súd v Trenčíne (ďalej ako „odvolací súd“) o odvolaní žalovanej rozhodol rozsudkom z 29. júna 2023 č. k. 19Co/46/2022-247, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil a žalobcovi priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

5. Odvolací súd konštatoval, že žalobca sa žalobou pôvodne domáhal určenia, že je výlučným vlastníkom nehnuteľností, zapísaných na LV č. XXXX, vedenom Okresným úradom D., katastrálnym odborom pre okres D., obec L., k. ú. L., pozemku registra CKN parc. č. 1796/20 - orná pôda o výmere 3230 m² a pozemku registra EKN parc. č. 741/1- orná pôda o výmere 78471 m². Dňa 3. marca 2022 žalobca navrhol pripustenie eventuálneho petitu v znení: „Súd určuje, že odstúpenie žalovanej z 21. 09. 2020 od kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a žalovanou dňa 06. 03. 2019 je neplatným právnym úkonom.“ Súd prvej inštancie pripustil zmenu žalobného petitu v navrhovanom znení.

6. K zásadnej odvolacej námietke žalovanej, že nemala možnosť vyjadriť sa včas k návrhu žalobcu na zmenu žaloby, odvolací súd uviedol, že v danej veci boli splnené všetky predpoklady pre pripustenie zmeny žaloby v navrhovanom znení v zmysle § 139 a nasl. CSP z dôvodov uvedených súdom prvej inštancie v ods. 12. odôvodnenia jeho rozhodnutia, keď súčasťou pôvodného žalobného návrhu na určenie vlastníckeho práva bola predbežná otázka ohľadne určenia platnosti odstúpenia od zmluvy zo strany žalovanej, žalovaná sa k neplatnosti odstúpenia od zmluvy vyjadrila, pred pojednávaním dňa 7. marca 2022 jej bol doručovaný návrh na zmenu žalobného petitu a výsledky konania mohli byť podkladom pre konanie o zmenenom žalobnom petite. V danej veci sa nejednalo o zložitú zmenu žaloby, o ktorej by sa žalovaná dozvedela až na pojednávaní, preto nebolo možné dospieť k záveru, že bolo porušené právo žalovanej na spravodlivý proces, nakoľko jej bolo umožnené k otázke neplatnosti odstúpenia od zmluvy sa vyjadriť jednak ako k predbežnej otázke po doručení žaloby, ku ktorej otázke sa i vyjadrila, jednak jej bol doručovaný pred pojednávaním návrh na zmenu žalobného petitu ohľadne určenia neplatnosti odstúpenia od zmluvy, ku ktorému sa žalovaná nevyjadrila. Z uvedených dôvodov nebolo možné konštatovať, že žalovaná sa nemala možnosť k zmene žaloby vyjadriť pred rozhodnutím súdu o pripustení zmeny žalobného návrhu. Žalovaná na pojednávaní po prednesení návrhu na zmenu žalobného petitu žalobcom nepožiadala o odročenie pojednávania, k návrhu na zmenu žalobného petitu sa žiadnym spôsobom nevyjadrila ani po jeho pripustení, nenamietala ho. Z uvedeného vyplynulo, že procesná obrana žalovanej v danom prípade nebola obmedzená, preto nedošlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces.

7. Za nedôvodnú (bod 35. odôvodnenia rozsudku) odvolací súd považoval odvolaciu námietku žalovanej, že súd prvej inštancie sa v konaní o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy nezaoberal otázkou platnosti kúpnej zmluvy ako otázkou prejudiciálnou, nakoľko odstúpiť možno len od platnej zmluvy. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že v danej veci nebol dôvod, aby sa zaoberal platnosťou kúpnej zmluvy uzavretej medzi stranami sporu ako predbežnou otázkou, keďže aj v prípade, že by súd dospel k záveru, že kúpna zmluva uzavretá medzi stranami sporu bola neplatným právnym úkonom, následkom by bolo rovnaké rozhodnutie súdu o neplatnosti odstúpenia od zmluvy, nakoľko tento právny úkon by bol neplatný pre rozpor so zákonom v zmysle § 39 OZ (viď rozhodnutie

Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/48/2010). Názor žalovanej, že v prípade právneho posúdenia kúpnej zmluvy ako neplatného právneho úkonu by bol právny úkon odstúpenia od zmluvy považovaný za ničotný, neexistujúci úkon a súd by musel žalobu zamietnuť, odvolací súd nepovažoval za správny, preto nebol správny ani odvolací dôvod, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil.

8. Odvolací súd v bode 35. odôvodnenia jeho rozsudku, rovnako ako súd prvej inštancie, dospel k záveru, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že neboli splnené zákonom stanovené predpoklady pre riadne odstúpenie od zmluvy v zmysle § 49 OZ, a preto bolo odstúpenie žalovanej z 21. septembra 2020 od kúpnej zmluvy, uzavretej stranami sporu dňa 6. marca 2019, neplatné.

9. V súvislosti s námietskou žalovanej, že súd prvej inštancie nevykonal dôkaz výsluchom osôb, ktoré zastávali funkciu člena štatutárneho orgánu žalovanej v období predzmluvných rokovaní ohľadom kúpnej zmluvy, dospel odvolací súd k záveru, že výsluch navrhovaného svedka, ktorý mal zastávať funkciu člena štatutárneho orgánu žalovanej v období predzmluvných rokovaní ohľadne kúpnej zmluvy, a ktorý mal preukázať neplatnosť kúpnej zmluvy uzavretej medzi stranami sporu, nemohol žiadnym spôsobom ovplyvniť zistený skutkový stav vyplývajúci z dovtedy vykonaných dôkazov, teda nebol spôsobilý preukázať právne významnú skutočnosť pre rozhodnutie vo veci samej, a preto vykonanie tohto dôkazu považoval za nadbytočné, a to aj vzhľadom k záveru súdu prvej inštancie i zhodného názoru odvolacieho súdu uvedeného v ods. 35. odôvodnenia rozhodnutia.

10. Žalovaná vzniesla námietky i proti výroku o trovách konania, ktorým súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP priznal žalobcovi nárok proti žalovanej na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. K uvedenej námietke odvolací súd uviedol, že procesný postup žalobcu, ktorý navrhol zmenu žalobného petitu, a postup súdu prvej inštancie, ktorý návrhu vyhovel, nebolo možné vyhodnotiť ako ustúpenie žalobcu od žalobného petitu, a tým súčasne za procesný úspech žalovanej, preto ako vecne správny potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie i vo výroku o trovách konania.

III.

Dovolenie žalovanej

11. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala v celom rozsahu žalovaná (ďalej a j ako „dovolateľka“) dovolanie, v ktorom namietla nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorým malo dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP a nesprávne posúdenie právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd mal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

12. Porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP vzhľadom na dovolateľku v tom, že súd prvej inštancie nevykonal kľúčový dôkaz v spore, ktorým bol výsluch bývalých štatutárov žalovanej a zároveň ex offio konanie neprerušil z dôvodu prebiehajúceho trestného konania, o ktorom mal vedomosť.

13. Odklon od ustálenej judikatúry najvyššieho súdu ako dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka namietla vo vzťahu k právnomu záveru odvolacieho súdu ohľadom otázky (vyvodenej dovolacím súdom z obsahu dovolania) „Či sa súd v konaní o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy musí prejudiciálne zaoberať otázkou platnosti samotnej zmluvy.“ V súvislosti s uvedeným poukázala na závery, obsiahnuté v uznesení ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 168/2019, a na ustálenú rozhodovacou prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. rozsudok z 29. februára 2012 sp. zn. 1Cdo/48/2010, podľa ktorého v konaní o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy treba ako prejudiciálnu otázku riešiť jej platnosť, pretože odstúpiť možno len od platnej zmluvy. Zvoleným procesným postupom súdu bola porušená jednak zásada audiatur et altera pars ako neopomenuteľný aspekt práva na spravodlivý súdny proces a tiež bol podľa dovolateľky narušený princíp právnej istoty ohľadne predpokladaného smerovania a vývinu sporu.

14. Odvolací súd sa podľa dovolateľky s poukazom na vyššie uvedené skutočnosti odklonil od

rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu a priniesol „prekvapivé rozhodnutie“, pričom poukázala aj na účel ustanovenia § 382 CSP, ktorého cieľom je predísť tzv. „prekvapivým rozhodnutiam“.

15. Dovolateľka tiež namietla nedostatočné vysporiadanie sa súdov nižšej inštancie s otázkou miery úspechu pri posudzovaní nároku na náhradu trov konania. Poukázala na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. júla 2013 sp. zn. II. ÚS 378/2013, podľa ktorého „pripustenie zmeny žaloby nevylučuje, aby súd negatívne dôsledky, ktoré z toho vyplynú pre žalovaného, zohľadnil napríklad pri rozhodovaní o opakovaní dôkazu, pri posudzovaní efektívnosti a plynulosti konania alebo pri rozhodovaní o trovách. Využitie procesného inštitútu zmeny žaloby nesmie slúžiť žalobcovi ako cesta, ktorou sa mu umožní vyhnúť sa procesnej zodpovednosti za spôsobené trovy konania. Naopak, je úlohou súdov, pokiaľ aj zmenu žaloby pripustia, na takýto prístup brať ohľad pri rozhodovaní o trovách konania.“

Podľa dovolateľky súdy nižšej inštancie nezohľadnili skutočnosť, že pôvodne žalobou vymedzený predmet konania sa v priebehu konania zmenil a podľa toho neposudzovali mieru úspechu sporových strán v konaní. Túto skutočnosť súdy nijako nezohľadnili, aj keď pôvodne žalovaný nárok žalobcu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam je podstatne širším, ale aj zásadne odlišným nárokom, než zmena petitu žaloby o určenie neplatnosti odstúpenia od tejto zmluvy, pripustená 07. 03. 2022. K tomu, ako žalobca od počiatku ohraničil predmet konania, bola žalovaná nútená prispôbiť aj právnu obranu, v dôsledku čoho jej vznikli trovy konania, ktoré súd prvej inštancie vôbec nezohľadnil. K zmene žaloby nedošlo v dôsledku správania dovolateľky, ale výlučne z dôvodu žalobcom zapríčinennej disproporcie medzi základom nároku, ktorý tvoria právne významné skutočnosti, a predmetom nároku. Rozhodujúce skutočnosti smerovali k určeniu neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy, kým žalobný návrh bol koncipovaný oveľa širšie a znel na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Odvolací súd sa vo svojom rozsudku riadil výlučne zásadou úspechu v spore a žiadnym spôsobom nezohľadnil trovy, ktoré vznikli dovolateľke zmenou žalobného petitu. Žalobca nemohol byť úspešný 100 %, keďže žaloba smerovala k určeniu vlastníckeho práva, pričom k rozhodnutiu o určenie vlastníckeho práva neprišlo z dôvodov na strane žalobcu.

16. Na základe uvedených skutočností dovolateľka navrhla, aby dovolací súd rozhodnutia súdov nižšej inštancie v celom rozsahu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvej inštancie, eventuálne odvolaciemu súdu.

17. Z vyjadrenia žalobcu k dovolaniu vyplynulo, že rozsudok odvolacieho súdu považuje za správny a dovolanie za nedôvodné, preto navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol, príp. zamietol.

IV.

Konanie o dovolaní

18. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolaniu treba vyhovieť.

19. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (porovnaj sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016).

20. Najvyšší súd opakovane uvádza, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné

podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

21. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

22. Dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala, okrem iného, aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

23. Otázkou relevantnou v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP je právna otázka, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

24. Riešenie právnej otázky sa bezprostredne odvíja od aplikácie (výkladu, interpretácie) noriem hmotného alebo procesného práva. Nemôže ísť (len) o otázku skutkovú, teda takú, ktorá sa spravidla spája s tvrdeniami účastníkov konania a býva predmetom dokazovania.

Podľa § 432 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

Podľa § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Podľa § 421 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

25. Procesná strana vyvodzujúca prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP teda musí:

- a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd,
- b) podať svoje vysvetlenie, ako mala byť táto otázka správne vyriešená.

26. Nesprávnosť právneho posúdenia možno vymedziť len argumentáciou, spochybňujúcou použitie právnej normy súdom na daný prípad, alebo jej interpretáciu, prípadne jej aplikáciu súdom na zistený skutkový stav.

27. Odklon od ustálenej judikatúry najvyššieho súdu ako dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka namietla vo vzťahu k právnemu záveru odvolacieho súdu ohľadom z obsahu dovolania vyvodenej otázky, „či sa súd v konaní o určenie neplatnosti odstúpenia (§ 48 ods. 1 OZ) musí prejudiciálne zaoberať otázkou platnosti samotnej zmluvy“, keď túto otázku odvolací súd podľa dovolateľky posúdil nesprávne.

28. Dovolateľka súčasne poukázala na to, že táto otázka mala byť správne posúdená v súlade so závermi, obsiahnutými v uznesení ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 168/2019, ako aj v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. v rozsudku z 29. februára 2012 sp. zn. 1Cdo/48/2010, podľa ktorého „v konaní o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy treba ako prejudiciálnu otázku riešiť jej platnosť, pretože odstúpiť možno len od platnej zmluvy.“

Podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

Podľa § 48 ods. 1 Občianskeho zákonníka od zmluvy môže účastník odstúpiť, len ak je to v tomto alebo v inom zákone ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté.

Podľa § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka odstúpením od zmluvy sa zmluva od začiatku zrušuje, ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak.

Podľa § 49 Občianskeho zákonníka účastník, ktorý uzavrel zmluvu v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok, má právo od zmluvy odstúpiť.

29. Pokiaľ odvolací súd považoval za nedôvodnú odvoláciu námietku žalovanej, že súd prvej inštancie sa mal v konaní o určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy zaoberať otázkou platnosti kúpnej zmluvy ako otázkou prejudiciálnou, keď sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že na to nebol dôvod s tým, „že aj v prípade, ak by súd dospel k záveru, že kúpna zmluva uzavretá medzi stranami sporu bola neplatným právnym úkonom, následkom by bolo rovnaké rozhodnutie súdu o neplatnosti odstúpenia od zmluvy, nakoľko tento právny úkon by bol neplatný pre rozpor so zákonom v zmysle § 39 OZ“ a v tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/48/2010, tento jeho záver nekorešponduje s ustálenou judikatúrou dovolacieho súdu a ani so samotným obsahom rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/48/2010 z 29. 02. 2012.

30. Najvyšší súd totiž v rozsudku sp. zn. 1Cdo/48/2010 dôvodil: „Občiansky zákonník v citovanom ustanovení § 48 upravuje, v ktorých prípadoch môže účastník od zmluvy odstúpiť, a zároveň stanovuje okamih zániku takejto zmluvy pre prípad, že v tomto smere nejestvuje osobitná právna úprava a ani dohoda účastníkov. Treba mať na zreteli že predpokladom (podmienkou) platnosti a účinnosti hmotnoprávneho úkonu odstúpenia od zmluvy (§ 48 ods. 1 Občianskeho zákonníka) smerujúceho k právnemu dôsledku podľa § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorým je zrušenie zmluvy, je, že zmluva, ku ktorej sa odstúpenie vzťahuje, nie je absolútne neplatnou; inak je odstúpenie od zmluvy neplatné pre rozpor so zákonom. Hodno pripomenúť, že už v minulosti judikatúra (porovnaj R 22/1976) v spojitosti s touto problematikou predsa poukázala, že odstúpiť možno iba od zmluvy, ktorá bola uzatvorená platne a Najvyšší súd Slovenskej republiky to opäť zopakoval, keď v uznesení z 30. júna 2009 sp. zn. 4Cdo/111/2008 zdôraznil, že v konaní o určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy treba ako predbežnú otázku riešiť otázku jej platnosti, pretože odstúpiť možno len od platnej zmluvy.“

31. Z citovaného vyplýva, že v konaní o platnosti odstúpenia od zmluvy sa súd musí predovšetkým (prejudiciálne) vysporiadať s otázkou, či predmetná zmluva je platná, alebo či je neplatná.

Absolútna neplatnosť právneho úkonu (negotium nullum) pritom nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona (ex lege) a hľadá sa naň, ako keby nebol urobený. Táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením (ratihabíciou) a nemôže sa konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, keď na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností (R 30/78).

Na druhej strane právny úkon, ktorý má vadu, majúcu za následok jeho tzv. relatívnu neplatnosť v zmysle ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, sa považuje za platný (so všetkými právnymi dôsledkami z neho vyplývajúcimi), pokiaľ ten, na ochranu ktorého je dôvod neplatnosti právneho úkonu určený (oprávnená osoba), sa neplatnosti nedovolá. Ak sa oprávnená osoba relatívnej neplatnosti právneho úkonu dovolá, je právny úkon neplatný od svojho začiatku (ex tunc). To platí i tam, kde na základe tohto relatívne neplatného právneho úkonu vzniklo vkladom do katastra nehnuteľností vecné právo.

32. Dovolateľka preto dôvodne namietala, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) a nevysporiadaním sa s prejudiciálnou otázkou platnosti kúpnej zmluvy, teda nesprávnym procesným postupom znemožnil strane sporu, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f)

CSP).

33. Vzhľadom na uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, pričom sa už nezaoberal dôvodnosťou ďalších dovolacích námietok, uplatnených podľa § 420 písm. f) CSP.

34. V ďalšom konaní sa súd prvej inštancie najskôr vysporiada s otázkou platnosti predmetnej kúpnej zmluvy, a až na tom základe posúdi možnosť platnosti právneho úkonu - odstúpenia od zmluvy, a teda aj dôvodnosti žaloby. V novom rozhodnutí rozhodne o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.